

Posudok na habilitačnú prácu RNDr. Petra Mederlyho, PhD.
na tému: „Environmentálna politika – Vybrané prístupy a metódy uplatňovania
na rôznych úrovniach”

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre,
Fakulta prírodných vied,
Študijný odbor: 4.3.1. Ochrana a využívanie krajiny

Oponentský posudok na habilitačnú prácu

Splnenie sledovaného cieľa habilitačnej práce, metódy výskumu a aktuálnosť zvolenej témy

Habilitačná práca sa venuje hodnoteniu environmentálnej politiky s dôrazom na hodnotenie environmentálnej politiky Slovenska. Téma habilitačnej práce je veľmi aktuálna, nakoľko od environmentálnej politiky závisí efektívnosť a racionálnosť využívania prírodných zdrojov, ako i kvalita životného prostredia. Negatívne prejavy nesprávneho manažmentu krajiny a jej zdrojov sa často krát prejavujú vo vzniku vážnych environmentálnych a ekologických problémov. Preto z hľadiska zabezpečenia optimálneho a trvalo udržateľného využívania prírodných zdrojov považujem zvolenú tému za vysoko aktuálnu. Udržateľný rozvoj sa považuje za najvhodnejší, resp. najširšie akceptovaný prístup globálnej politiky a rozvoja. I napriek stupňujúcemu sa úsiliu v globálnej a európskej politike v oblasti udržateľného rozvoja a ochrany životného prostredia nie je situácia veľmi priaznivá, obzvlášť na Slovensku. Mnohé strategické dokumenty sa prijímajú len formálne bez plnenia konkrétnych opatrení a ich aplikácii v reálnej praxi. Preto práce takéhoto typu sú veľmi potrebné a žiaduce. Zvolená téma je aktuálna, prezentované metódy výskumu sú založené na interdisciplinárnej báze. Interdisciplinárny prístup je vo všeobecnosti akceptovaný, ale v reálnej praxi sa stále málo uplatňuje. V jednotlivých autorom prezentovaných nástrojoch environmentálnej politiky je interdisciplinárny prístup k manažmentu krajiny silne aplikovaný. Niektoré metodické postupy sú netradičné a posúvajú význam procesu manažmentu krajiny do nových polôh. Z tohto aspektu prístupy možno považovať za inovatívne a veľmi inšpiratívne. Môžu byť uplatnené aj na iných územiach. Vo viacerých aspektoch sa rieši prepojenie základného a aplikovaného výskumu, pri ktorom boli využité technológie GIS a DPZ. Dosiagnuté výsledky poskytujú veľa cenných podkladov nielen pre environmentálnu politiku ale aj pre krajinný, krajinnoeologický a environmentálny výskum. Ciele zadanej práce boli splnené.

Pripomienky, námety a poznámky k habilitačnej práci

V úvodnej časti práce autor predkladá základy teórie environmentálnej politiky (pojmy a definície, princípy, priority a pod.). Druhá časť sa sústreďuje na prehľad histórie environmentálnej politiky vo svete aj na Slovensku. Ťažiskovo sa sústreďuje na obdobie po r. 1990. Hlavná časť práce je venovaná hodnoteniu prístupov k uplatňovaniu environmentálnej politiky. Autor sa ťažiskovo venuje udržateľnému rozvoju územia, strategickému plánovaniu a environmentálnemu hodnoteniu, krajinnému plánovaniu a ekosystémovým službám. Ide

o prístupy, ktoré sú dominantné v manažmente krajiny. V ďalšej časti práce sú uvedené prístupy dokumentované praktickými príkladmi. Kapitola prezentuje ich uplatnenia v praxi na rôznych hierarchických úrovniach a v rôznych socioekonomických podmienkach. Príklady boli vybrané z doterajšej takmer 30 ročnej výskumnej a projektovej praxe autora. V závere práce je uvedené stručné zhodnotenie prezentovaných prístupov a načrtnuté sú možné východiská integrovaného rámca environmentálnej politiky. Treba oceniť kritický ale objektívny pohľad autora na environmentálnu politiku Slovenska.

Autor v práci prezentuje 12 samostatných opublikovaných prác, ktoré sú logicky usporiadané do štyroch základných tematických blokov: udržateľný rozvoj územia, strategické plánovanie a environmentálne hodnotenie, krajinné plánovanie a ekosystémové služby. Pri každom bloku autor uvádza svoju publikačnú činnosť k danej téme, čo svedčí o jeho vedeckej erudícii. Samostatne publikované práce tvoria koherentný celok, v ktorom autor vhodne poukázal na vývoj a aplikáciu základných nástrojov environmentálnej politiky. Výber publikácií považujem za veľmi vhodný, pretože dávajú ucelený obraz o vedeckom prínose autora k tejto problematike. Ide jednak o vedecké príspevky publikované často aj v zahraničí, ako i o prezentácie prípadových štúdií. Väčšinou habilitant bol vedúcou osobnosťou týchto publikácií. Tematický výber publikovaných prác, doplnených výstižným komentárom svedčí o profesijnej zrelosti uchádzača.

Habilitačná práca je prehľadne spracovaná a má jasnú, logickú štruktúru. Po formálnej stránke je práca na veľmi dobrej úrovni. Týka sa to štylistiky a písomného prejavu, ktorý je vhodne dopĺňaný tabuľkami, obrázkami a schémami. Analýza a interpretácia výsledkov a formulácia záverov práce je na nadštandardnej úrovni.

Výsledky a prínos habilitačnej práce

Predkladaná habilitačná práca je súhrnom vybraných prístupov k uplatňovaniu environmentálnej politiky v praxi. Prináša veľmi podrobné a komplexné hodnotenie environmentálnej politiky na Slovensku aj v porovnaní s medzinárodným kontextom a definuje základné opatrenia na zlepšenie situácie. Predstavuje základné nástroje manažmentu krajiny, ktoré zabezpečia optimálne využívanie prírodných zdrojov. Poukazuje na potrebu preklenutia sektorového prístupu k manažmentu krajiny a jeho nahradenie nadrezortným prístupom. Nevyhnutné je najmä včlenenie environmentálnych cieľov do ekonomických a sektorových politík (vodné hospodárstvo, poľnohospodárstvo, energetika, doprava, priestorové plánovanie), ale aj kontext s ostatnými globálnymi výzvami ako sú potravinová a energetická bezpečnosť, odstránenie chudoby. Autor na prípadových štúdiách prezentuje postupy ako to dosiahnuť.

Habilitačná práca potvrdila výborný teoretický prehľad a bohaté praktické skúsenosti autora s uplatňovaním environmentálnych nástrojov v manažmente krajiny. Priniesla tiež celý raz podnetných návrhov ako vytvoriť účinné mechanizmy na využitie vedeckých poznatkov z tejto oblasti v praxi. Výsledky habilitačnej práce potvrdzujú originálny vedecký vklad autora k riešenej problematike a sú využiteľné pre vedecké úlohy, pedagogickú prax ako aj úlohy plánovacej a rozhodovacej praxe. Práca vytvorila základ pre tvorbu učebných textov o environmentálnej politike pre študijný odbor Ochrana a využívanie krajiny, ktoré v súčasnosti absentujú a žiadalo by sa ich urýchlené vydanie. Pre plánovacie prax inšpiratívne sú najmä príklady prípadových štúdií na rôznych hierarchických úrovniach a pre rôzne plánovacie prístupy – územný plán, pozemkové úpravy, regionálne plánovanie a pod.

Prínos habilitačnej práce treba vidieť hlavne v tom, že prináša veľmi podrobné hodnotenie integrovaného manažmentu krajiny na rôznych priestorových úrovniach. V práci je prezentovaný komplexný pohľad na problematiku trvalo udržateľného rozvoja a integrovaného manažmentu krajiny a jej interpretáciu pri stanovení diverzity a stability krajiny. Z prínosov práce môžeme vyzdvihnúť snahu o jej *komplexnosť* – celkový pohľad na problematiku environmentálnej politiky. Významným prínosom je aj prepojenie *viacerých úrovní politiky* – od globálnej až po lokálnu, ako aj *praktické zameranie práce* hodnotiacej miesta a úlohy rôznych prístupov a metód v procese uplatňovania environmentálnej politiky v praxi. Obzvlášť treba oceniť rozpracovanie konceptu ekosystémových služieb v podmienkach SR, nakoľko tento koncept sa v poslednom období intenzívne rozvíja v rámci EÚ. Slovensko v tejto oblasti výrazne zaostáva. Predložená metodika, ktorá bola rozpracovaná autorom v rámci 7. Rámcového programu EÚ OpenNESS môže byť základom pre mapovanie ekosystémov Slovenska a hodnotenie ich služieb a úžitkov, ktoré poskytujú pre spoločnosť.

Pripomienky a otázky do diskusie:

- V úvodnej časti autor píše, že proces implementácie trvalo udržateľného rozvoja v Českej republike je úspešnejší. Môžete to vysvetliť? V čom vidíte hlavné problémy a bariéry na Slovensku?
- V takmer každej politike, v každom koncepte sa zdôrazňuje požiadavka „udržiavať (zachovávať) kvalitu života“? Je to možné pri neustále rastúcich nárokoch a v stále sa preferujúcom konzumnom spôsobe života? Nebolo by potrebné vypracovať indikátory kvality života?
- Jednou z fáz environmentálnej politiky je aj hodnotenie a kontrola uplatňovania politiky, ktorá slúži na vyhodnotenie účinnosti jednotlivých politik. Mala by zahŕňať aj monitoring vplyvu uplatňovania politiky z hľadiska dosiahnutých cieľov. Myslíte si že táto fáza je dostatočne uplatňovaná na Slovensku?
- V súčasnosti sa na Slovensku pripravuje Stratégia Štátnej environmentálnej politiky. Myslíte si, že sú do nej dostatočne zapracované kritéria a princípy udržateľného rozvoja?
- Za najširšie akceptovaný prístup globálnej politiky a rozvoja sa považuje koncepcia trvalo udržateľného rozvoja, ktorá mala značnú podporu. V čom vidíte hlavné príčiny neúspechu implementácie konceptu v reálnej praxi? Je ešte možnosť úspešného oživenia tohto konceptu a jeho úspešného uplatnenia v praxi?

Záver

Habilitačná práca RNDr. Petra Mederlyho, PhD. prináša originálne vedecké výsledky získané v rámci dlhodobého a systematického výskumu v oblasti udržateľného rozvoja a manažmentu krajiny. Autor sa dlhodobo venuje danej problematike, svojou erudovanosťou patrí v danej problematike medzi najväčších expertov nielen na Slovensku ale aj v zahraničí. Participoval na viacerých štúdiách a výskumoch v zahraničí, napr. Česko, Albánsko, Haiti a pod. Výraznou mierou sa podieľal na rozpracovaní koncepcie trvalo udržateľného rozvoja v podmienkach SR, na rozpracovaní indikátorov trvalo udržateľného rozvoja ako i na vývoji a zdokonalení nástrojov environmentálnej politiky – krajinnoekologické plánovanie, územné systémy ekologickej stability, pozemkové úpravy, v poslednom období aj ekosystémové služby. Habilitačná práca spĺňa podmienky ustanovené vyhláškou MŠ SR, a preto odporúčam prácu k obhajobe a po úspešnom obhájení a zodpovedaní pripomienok navrhujem udeliť

RNDr. Petrovi Mederlymu, PhD. vedecko-pedagogický titul docent v študijnom odbore:
4.3.1. Ochrana a využívanie krajiny.

V Bratislave, 10. 6. 2017

doc. RNDr. Zita Izakovičová, PhD.
Ústav krajinnej ekológie SAV, Bratislava